

KUMLUK DİYAR

M. Kemal Adatepe

Uzun yıllardır Hamburg'da yaşayan ve daha önce yayımladığı iki romanla, *Büyük Dağda Küçük Köy* (1985; 2001) ve *Sağırtaş* (2001) tanınan yazar Orhan Çelik'in son romanı *Kumluk Diyar*¹, geçtiğimiz günlerde yapılan bir okuma akşamıyla okuyuculara tanıtıldı.

Romanlarında Ağrı Dağı'nı, Ağrı Dağı'nın eteklerinde kurulu köyleri, Van Şehrini ana tema olarak işleyen Orhan Çelik'in son romanı, her ne kadar köy ve kişi isimleri değişmiş de olsa, bir önceki romanı, *Sağırtaş*'in devamı niteliğinde.

Köyün korucular tarafından yakılması ve şehre, Van'a göçle başlayan *Kumluk Diyar*'da Çelik, 90'lı yıllar süresince bölgedeki toplumsal ve kültürel yapının değişiminden bir kesiti, baş kahramanları Kekali ve torunu Alihan aracılığıyla okuyucuya aktarmakta. Aşiret ilişkilerinin köy koruculuğu sistemiyle alt-üst olması, şehre zorunlu göçle birlikte bir daha asla geri dönülemez biçimde değişen aşiret/aile ilişkileri, yaşam biçimi, romanın ana temasını oluşturmaktadır. Kekali'nin oğlu Miro'nun "Newroz delisi" olması nedeniyle önce idamla cezalandırılması, sonra hiç bir şey olmamış gibi salıverilmesiyle, sistemin "adalet" anlayışının sorgulandığı *Kumluk Diyar*'da, toplumsal "kırılma"nın trajik sonucu, Kekali'nin iki torunundan birinin orduya askerlik görevini yapmaya gitmesi, bir diğeri ise gerilla olarak dağa çıkmasıyla anlatılır. Askerliğini bitiren torun Halef "büyük şehre" giderek roman içinde bir birey olarak yer almaz. Fakat, gerilla olan torun Kerim'in, hiç kimsenin sağ kalmadığı bir çatışmada gerilla arkadaşları, köy korucuları ve askerlerle birlikte ölmesinin anlatıldığı sahnede, yıllar boyunca bölgede hüküm süren "şiddet politikası"nın sonuçları inkâr edilemez bir biçimde ortaya konulur.

Köyünün yakılmasıyla tüm yaşamı alt-üst olan, şehirde, bir odalık konutunda karısı, gelini ve torunlarından oluşan ailesini geçindirmek için sakat katırını koştuğu arabayla sokaklarda iş arayan seksenlik Kekali, ruhunu almaya gelen Azrail'in, "seyrek tüylü kanatla(rıyla) cihanın bir başından diğer başına ruhları kovalama haline" şaşarak ve katıla katıla gülerek ölür. Bu doğal ölüm aynı zamanda, korucuların yakıp yok etmesine rağmen Kekali'yle birlikte yaşayan köyün, Kumluk Diyar'ın da ölümüdür. Fakat yine aynı zamanda, Kumluk Diyar'ın kendine ait özgün yaşamı bir başka yerde, şehirde, gelin Hınar'ın Kekali'nin ölüm döşegenin başucunda söylediği *kılam*'da devam etmektedir.

---

¹ Orhan Çelik, *Kumluk Diyar*, İstanbul: 2003, Belge Yayınları.